

Міждисциплінарні семінари

Семінари для викладачів мовознавчих та дисциплін фахової спрямованості

Семінар 1.

Тема: «Форми, методи, засоби, прийоми розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів лексикою культурно-значеннєвих професійно-зорієнтованих текстів»

План

- 1.Форми організації навчання у вищій школі
2. Форми роботи з КЗПОТ в розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів ДНЗ
- 2.Методи навчання. Їх класифікація
- 3.Специфічні методи розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів
- 4.Засоби розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів ДНЗ

Успішність розвитку виразного мовлення залежить від дотримання педагогічних умов, добору технологій, форм, методів та прийомів.

Форма організації навчання визначається ученими (В.Краєвський, А.Хуторської, В.Гладуш, Г.Лисенко, І.Харламов та ін.) як «обмежена часовими рамками конструкція окремої ланки процесу навчання» «певна структурно-організаційна та управлінська конструкція навчального заняття залежно від його дидактичних цілей, змісту й особливостей діяльності суб'єктів та об'єктів навчання» що «визначає яким чином має бути організовано процес навчання»

Форма навчання є дидактичною категорією яка «визначає зовнішній та внутрішній бік організації навчального процесу» Зовнішніми характеристиками форм навчання, за І.Харламовим, є кількісний склад суб'єктів процесу навчання, час (регламент) та місце навчання, що регулює порядок його протікання. До внутрішніх характеристик форм навчального процесу ученим відносяться змінні модифікації тих чи тих форм, які є залежними від дібраних методів та завдань навчання.

Традиційно форми навчання класифікуються за трьома групами: індивідуальні (самонавчання, тьюторство, менторство); колективно-групові (заняття, лекції, семінари, конференції, олімпіади, майстерні, студії, гуртки, ділові ігри) та індивідуально-колективні (творчі тижні, наукові тижні, проекти)

Методи, на відміну від форм «відповідають на запитання, як навчати, визначають часовий і організаційний режими навчання, місце його проведення,... характер зовнішнього виявлення функцій» того, хто навчає (викладача вищої школи) та тих хто навчається (студентів), «характер зовнішнього виявлення» функцій учасників навчального процесу, «порядок спілкування (безпосереднє чи опосередковане) суб'єктів навчального процесу»; «характеризують змістовий, процесуальний (внутрішній) бік навчального процесу».

У лінгводидактиці (О.Горошкіна, О.Копусь, А.Нікітіна, М.Пентиліук, Л.Попова та ін.), під методом навчання розуміють «упорядковані способи взаємопов'язаної діяльності учасників педагогічного процесу, спрямовані на розв'язання навчально-виховних завдань», складниками яких є: гносеологічний, матеріально-джерельний, логіко-змістовий, психологічний та педагогічний.

Метод навчання є складним явищем в структурі якого «можна виділити ряд ланок або етапів, які послідовно заступають один одного, що припускає можливість використання у кожному з них різних методичних прийомів. Як зазначає В.Дороз, «межа між поняттями методу та прийому є умовною, оскільки один і той самий спосіб діяльності вчителя відносно учнів під час навчання може бути названий і методом і прийомом».

З-поміж методів вдосконалення виразно-оцінного мовлення особистості, Д.Вагаповою, віднесено: психотренінги (удосконалення мовленнєвих умінь і навичок); рольові та ділові ігри, що імітують реальні життєві ситуації; рефлексію власної мовленнєво-мисленнєвої діяльності (аналіз записів власних висловлювань засобами відео – та аудіо-засобів); комунікативні, логічні, психологічні завдання; власна мислетворчість, що спрямоване на створення та продукування мовленнєвих висловлювань відповідно ситуації спілкування та мовленнєвого жанру.

З'ясування дефініцій «форма», «метод» дозволяє визначитися з класифікацією ефективних у дослідженні та вимагає опису та класифікації форм та методів роботи увиразнення мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

форми (традиційні (індивідуальні, індивідуально-групові, групові, парні), інтерактивні, форми організації самостійної роботи з увиразнення власного мовлення); технології (проектні, інтерактивні, ігрові, тренінгові, навчання з комп'ютерною підтримкою, технології ситуативного моделювання); методи (словесні, наочні, практичні, інтерактивні, ситуативного моделювання, проектні, специфічні, спрямовані на розвиток виразного мовлення); та засоби (культурно-значеннєві професійно-зорієнтовані тексти; аудіовізуальні, візуальні, аудіативні, аудіовізуальні, допоміжні), які становили підґрунтя процесу розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів ДНЗ.

Схарактеризуємо основні форми розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів:

групові: лекція (*проблемна лекція, лекція-діалог, лекція-візуалізація, лекція удвох, лекція-дискусія, лекція-ділова гра*); семінарські заняття (*семінар – дискусія, семінар – конференція, семінар – вирішення проблемних завдань, семінар – мозковий штурм*); практичні (*практичне-діалог; практичне заняття – полілог; практичне заняття – монолог; практичне заняття – мовленнєвий тренінг; практичне заняття – мотиваційний тренінг; практичне заняття – створення проектів та презентацій за змістом КЗПОТ*), лабораторні заняття (*лабораторне заняття – дошкільний майданчик; лабораторне заняття – текстовий редактор; лабораторне заняття – набуття креативного досвіду*); педагогічні студентські конференції (*веб – конференції, віртуальні конференції, конференції з обміну педагогічним досвідом*); олімпіади (*олімпіади з мовознавчих та фахових дисциплін, олімпіади з обміну практичним педагогічним досвідом роботи з розвитку виразного мовлення дітей дошкільного віку*); робота в гуртках (*гурток «Майстерня слова», гурток «Магічна сила слова»*) та ін.;

індивідуально-групові (*мовленнєві тренінги роботи з КЗПОТ; мотиваційні тренінги на формування позитивної мотивації щодо увиразнення власного мовлення; тренінги на вдосконалення техніки мовлення; моделювання ігрових ситуацій; розробка рольових мовленнєвих ігор за змістом КЗПОТ*), самонавчання (*укладання електронного портфоліо за змістом КЗПОТ; укладання словників-мінімумів за змістом КЗПОТ; самовдосконалення елементів техніки мовлення; лінгводидактичний, когнітивний, лексичний, стилістичний аналіз КЗПОТ; робота з віртуальним зошитом; робота в студії звукозапису*), парні (*робота в парах: над створенням тематичних проектів за змістом КЗПОТ; з формування умінь оцінки і взаємооцінки виразного мовлення*);

індивідуальні (*проектування індивідуальної технології (траєкторії) розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів; організація та методичний супровід самостійної мовленнєвої діяльності студентів з розвитку виразного мовлення*).

Однією з групових форми організації процесу увиразнення мовлення майбутніх вихователів ДНЗ у дослідженні є лекція.

Використання **проблемних** лекцій дозволяє: активізувати набуті теоретичні знання студентів з фахових методик; визначити теоретичні поняття дослідження (*виразність, виразне мовлення, засоби виразності мовлення, методика, мовленнєва діяльність, текст, культурно-значеннєвий професійно-зорієнтований текст, усне мовлення* та ін.);

встановити логічні, стилістичні, лексико-семантичні зв'язки між поняттями «*виразність – образність*», «*виразність – експресивність*», «*виразність – емоційність*», «*виразність – поетичність*», «*виразність – мелодійність*» та ін.

Лекції – діалоги передбачають активне включення студента в їх проведення, активізацію їхньої пізнавальної діяльності; забезпечують відкритий діалог викладача і студента з актуальних проблем і розкриття сутності технологій і методик розвитку виразного мовлення дітей дошкільного віку; озброюють майбутніх вихователів теоретичними знаннями з питань роботи з культурно-значенневими професійно-зорієнтованими текстами. Перевагою лекцій – діалогів є: стимулювання мисленнєво-мовленнєвої діяльності студентів в процесі викладу матеріалу; розвиток умінь і навичок застосовувати набуті теоретичні знання з проблеми розвитку виразного мовлення в груповій дискусії; умінь виборювати власну точку зору щодо доцільності чи недоцільності використання того чи того методу / прийому в розвитку виразності мовлення.

Лекції удвох проводяться спільно викладачами споріднених навчальних дисциплін (наприклад «Культура мовлення та виразне читання» + «Дитяча література», «Культура мовлення та виразне читання» + «Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку в дошкільних навчальних закладах» та ін.). Метою цих лекцій є поглиблення теоретичних знань студентів на засадах міждисциплінарної інтеграції. Означена форма організації навчального процесу забезпечує сприйняття теоретичного матеріалу на основі встановлення міжпредметних зв'язків.

Лекція – консультація передбачає наближення змісту лекційного матеріалу до практико-орієнтованої діяльності майбутніх вихователів. Варіантами лекцій-консультацій є: веб-лекція, онлайн-лекція-педагогічна конференція, методична лекція.

Проведення **лекцій – візуалізацій** передбачало ілюстрування викладу теоретичного матеріалу схемами, опорними відео-слайдами, відео-кейсами, електронними таблицями, ілюстрацій використання яких: активізувало сприйняття матеріалу.

Семінарські заняття - «створення студентами власних освітніх продуктів в ході колективно-групової комунікації»).

Практичні заняття - закріплення, вдосконалення умінь і навичок виразного мовлення і читання майбутніх вихователів.

Лабораторні заняття - поглиблене відпрацювання умінь і навичок виразного мовлення й читання; включення студентів у мовленнєву діяльність в умовах максимально-наближених до професійної. Лабораторні заняття проводились як в університеті так і в дошкільному закладі.

Педагогічні студентські конференції. Проведення студентських конференцій дозволяє: 1. Підвищити рівень позитивної мотивації у майбутніх вихователів щодо увиразнення їхнього мовлення. 2. Організувати спілкування студентів експериментальних груп в рамках роботи секцій з проблем розвитку виразного мовлення в трьох напрямках: перший – проблема розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів та вихователів практиків; шляхи вдосконалення методики розвитку виразного мовлення дітей дошкільного віку (аналіз сучасних досліджень, методик, технологій, методичних рекомендацій, досвіду роботи вихователів).

Індивідуально-групові форми з організації процесу увиразнення мовлення майбутніх вихователів.

Перевага індивідуальних форм організації навчання полягає: в інтенсивному засвоєнні знань, умінь і навичок в певній галузі; врахуванні індивідуальних можливостей того, хто навчається; створенні індивідуальної програми, «освітньої траєкторії» (В.Краєвський, А.Хуторської) навчання; забезпечення максимального розкриття творчого потенціалу в процесі опанування навчального предмету (курсу); поглибленому та

прискореному формуванню особистісно-значущих знань, умінь і навичок в галузі предмета, що вивчається; створення, утримання та підвищення позитивної мотивації під час навчання. Особистісні досягнення в процесі індивідуального навчання регламентуються, супроводжуються та контролюються викладачем. При чому коефіцієнт досягнень того, хто навчається є значно вищим ніж при традиційних формах організації навчального процесу у ВНЗ.

Однією з форм індивідуального навчання є **самонавчання**. Зауважимо, що використання самонавчання є ефективним за умов вже сформованих стартових можливостей того, хто навчається: мінімально-необхідний рівень сформованості предметної компетенції, в галузі навчання; відповідний рівень самомотивації навчання та наявність попереднього позитивного досвіду у самонавчанні (перемога у змаганнях, участь в олімпіадах, написання творчих робіт, висока оцінка навчальних досягнень та ін.).

Однією з індивідуально-групових форм розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів є **тренінгові заняття**, тренінги, тренінг-марафони, мотиваційні мовленнєві тренінги.

Тренінг визначається як «особливий різновид активних групових форм навчання» (А. Дербеньова, А. Кунцевська); «виховання, навчання, підготовка, тренування». Залежно від конкретного спілкування вчені (А. Дербеньова, А. Кунцевська, І. Цимбалюк) виокремлюють такі різновиди тренінгів: перцептивний, рольовий, тренінг ділового спілкування, поведінковий, тематичний, навчальний, понятійний, навичковий, комунікативний, корекційний, особистісного зростання тощо. Тренінг має за мету закріплення знань з певної галузі, багаторазове вправлення та тренування у виробленні певних, конкретних умінь і навичок.

Позитивній мотивації майбутніх вихователів до увиразнення їхнього мовлення сприяють **мотиваційно-мовленнєві** (*мотивація до увиразнення власного мовлення*), **комунікативно-мовленнєві тренінги** (*формування, вдосконалення і закріплення мовленнєвих умінь і навичок виразного мовлення*).

Індивідуальні форми розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів.

Проектування індивідуального плану розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів: якісний аналіз результатів опитування, оцінки, самооцінки власного виразного мовлення виконання експериментальних завдань студентом; визначення мовленнєвого потенціалу майбутнього вихователя (рівень техніки мовлення; володіння мовними / немовними засобами виразності в усному / письмовому, офіційному / неофіційному мовленні; врахування коефіцієнту виразності активного та пасивного словника студента; визначення частотності вживання засобів виразності (мовних / немовних) в мовленні (усному / письмовому); обговорення зі студентом можливих шляхів мовного вдосконалення / самовдосконалення; складання індивідуальної технології (траєкторії) розвитку виразного мовлення студента; обговорення термінів виконання ІНДЗ спрямованих на розвиток виразного мовлення студента (кількість завдань, час відведений на їх виконання, кінцевий результат); методів контролю успішності процесу; прогнозування вірогідних помилок (відхилень від прогнозованого результату); отримання кінцевого результату – виразне мовлення.

Організація та методичний супровід самостійної мовленнєвої діяльності студентів з розвитку виразного мовлення передбачає: ознайомлення викладачів суміжних дисциплін з індивідуальною картою розвитку виразного мовлення студента; обговорення дидактичної доцільності дібраних шляхів, методів, прийомів увиразнення мовлення студента; аудіовізуальний, візуальний супровід самостійної діяльності студентів.

Найбільш продуктивними формами організації процесу вираження мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів є раціональне поєднання індивідуальних, індивідуально-групових та групових форм навчання, оскільки це забезпечує: системність у засвоєнні знань, умінь і навичок виразного мовлення і читання; прискорює формування когнітивно-народознавчої, мовленнєво-комунікативної, експресивно-креативної та оцінно-рефлексивної компетенції майбутніх вихователів; підвищує рівень само – та мотивації щодо вираження їхнього мовлення.

Форми роботи з культурно-значеннєвими професійно-зорієнтованими текстами.

З-поміж них: навчальне, виразне читання КЗПОТ; **аналіз тексту** (мовний, лінгвістичний, лексичний, стилістичний, лінгводидактичний); **стимуляція до креативного опрацювання КЗПОТ** (створення власних творів в усній / письмовій формі на основі вже знайомих; створення та продукування власних КЗПОТ прийомами контамінації та компіляції (поєднання кількох творів в один); **вправлення в активному уживанні мовленнєвих кліше** (казкові зачини, кінцівки, слова-повтори) КЗПОТ в розмовному / професійному, монологічному / діалогічному мовленні; моделювання, проектування, розігрування комунікативно-мовленнєвих, мовленнєвих ситуацій за змістом КЗПОТ розрахованих на вираження мовлення майбутніх вихователів образною та виразною лексикою).

Специфічні методи розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів

методи аналізу КЗПОТ (лінгвістичний, лексичний, лінгводидактичний, когнітивний); **методи роботи зі словником** (робота з фразеологічними, словниками синонімів, антонімів, самостійно укладеними словниками-мінімумами за змістом КЗПОТ); **метод проектування** (створення проектів за змістом КЗПОТ; проектна діяльність спрямована на розвиток виразного мовлення дітей дошкільного віку); **методи роботи з фразеологічними одиницями** (семантизації значення фразеологічних одиниць); лінгвістичний експеримент на основі добору фразеологізмів; лінгвістична гра на фразеологічному матеріалі); **методи навчання аудіювання КЗПОТ** (позначки – читання КЗПОТ з маркуванням тексту (складання партитури тексту, маркування засобів виразності КЗПОТ, їх класифікація); двочастинний щоденник – заповнення колонок – уривок /коментар); **методи спрямовані на розвиток виразного мовлення** (метод асоціацій, метод продукування власних КЗПОТ; , метод складання мовних зразків для дітей дошкільного віку (розповідь, опис); метод ігрових, мовленнєвих, мовних тренінгів; створення електронного портфоліо за змістом КЗПОТ).

Методи аналізу КЗПОТ у дослідженні передбачають: формування умінь і навичок роботи студентів з КЗПОТ; визначення його дидактичного потенціалу; прогнозування успішності розвитку виразного мовлення засобами КЗПОТ.

Методи роботи зі словниками дозволяють підвищити рівень самомотивації щодо розвитку виразного мовлення та виступили методичним складником для створення електронного портфоліо за змістом КЗПОТ.

Метод проектування на відміну від традиційних методів є: по-перше, «практично-орієнтованим» (має нетрадиційну форму подання та засвоєння інформації); по-друге, підготовка проектів вирізняється «безпосередньою практичною значущістю», яка передбачає самостійний добір ефективних форм, методів, засобів роботи, прогнозування успішності очікуваного, кінцевого результату. Перевагою методу проектування в сучасній лінгводидактиці, за В.Дороз, є можливість учасників проекту: аналізувати мовні

й мовленнєві одиниці; самостійно добирати мовний, мовленнєвий матеріал; використовувати отримані результати на практиці; використовувати допоміжні засоби, які супроводжують проект (діаграми, таблиці, схеми), ілюструють його, та підвищують методичну ефективність; використовувати ІКТ (інформаційно-комунікативні технології); досягати кінцевого результату за умов виконання всіх частин проекту; виконувати завдання, які мають реальну практичну значущість; критично оцінювати свою роботу і роботу учасників проекту (В.Дороз)

Реалізація методу проектування в розвитку виразного мовлення забезпечує: підвищення мотивації майбутніх вихователів щодо розвитку власного виразного мовлення; підвищення ефективності формування умінь і навичок роботи студентів з КЗПОТ; оволодіння методикою розвитку виразного мовлення дітей дошкільного віку; коригування індивідуальної траєкторії розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів; прогнозування ефективності методичного інструментарію прогнозованому результату – розвитку виразного мовлення.

В розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів доцільними є: **інформаційно-рецептивні** (засвоєння, поглиблення, систематизація теоретичних знань майбутніх вихователів); **репродуктивні** (робота з КЗПОТ – розповідання, читання); **тренувальні** (відпрацювання умінь і навичок виразного мовлення і читання); **креативно-текстотворчі** (продукування нових КЗПОТ на основі сюжетоскладання, контамінації, компіляції); **лінгвокреативні** (синонімічні, антонімічні, словотворчі, фразеологічні); **ігрові** (лінгвістична, імітаційна, рольова)

Ефективними в розвитку виразного мовлення виступили конструктивні та трансформаційні вправи, використання яких є «надійною базою для формування лексичних, словотвірних, граматичних умінь і навичок».

Одним із методів розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів є метод «кейс-стаді» або метод навчальних конкретних ситуацій. Кейс-стаді це «сукупність умов та обов'язків, що описують конкретні, реальні обставини на даному етапі». З методичної точки зору кейс – це спеціально підготовлений учбовий матеріал, що «містить структурований опис ситуацій, що запозичені з реальної практики; «усебічний аналіз представленої ситуації професійно-педагогічної діяльності, що обговорюється під час відкритої дискусії і сприяє виробленню в майбутніх фахівців навичок прийняття рішень» (О. Куцевол) ; «проблемно-ситуативний аналіз, заснований на навчанні шляхом розгляду конкретних ситуацій, що сприяє удосконаленню знань, умінь і навичок...» (Е. Стародубцева).

Кейс-технологія, за визначенням лінгводидактів (О.Горошкіна, А.Нікітіна, О.Куцевол, М.Пентиліук та ін.) є дистанційною технологією «сутність якої полягає у використанні кейсів (текстових, аудіовізуальних, мультимедійних навчально-методичних матеріалів». Як інтерактивний, метод кейс-стаді може застосовуватися при: закріпленні знань та вмінь, що були отримані на попередніх заняттях; розвиткові навичок аналізу та критичного мислення; зв'язку теорії та практики.

Використання кейс-метода в педагогічному процесі дозволяє розвивати у студентів аналітичні, комунікативні навички. Перевага кейс-метода відносно традиційних, що застосовуються у навчальному процесі, є незаперечною: по-перше, кейс-метод дозволяє зацікавити студентів процесом навчання; по-друге, формує сталий інтерес до конкретної навчальної дисципліни; по-третє, пріє активному засвоєнню знань та навичок Кейс-стаді передбачає «...активізацію мовленнєвої діяльності студентів, ...формує постійну позитивну мотивацію, сприяє підвищенню пізнавальної активності».

Різновидом кейс-методу, є відео-кейси. На думку О.Куцевол, відео-кейси сприяють мобільності, ефективності вирішення навчальних ситуацій, та є дидактично-виправданими у мовленнєвому розвитку майбутніх фахівців.

З-поміж основних переваг відео-кейсів ученою визначаються: фіксованість ситуації, що дає змогу багаторазового перегляду; синхронність в аналізі пропонованої ситуації (у перегляді відео-кейсу одночасно може брати участь від 5 до 20 осіб); можливість використання відеокейсів у самостійній та навчально-дослідній роботі студентів.

Використання кейс-технології (аудіо-кейси, відео-кейси, аудіовізуальні кейси) у дослідженні сприяло: підвищенню рівня позитивної мотивації щодо увиразнення майбутніми вихователями власного мовлення шляхом створення в навчальному процесі ситуацій успіху. Ситуації успіху виступали психологічним активатором позитивних емоцій майбутніх вихователів, в свою чергу позитивні емоції були активатором їхньої мовленнєвої діяльності, кінцевим результатом якої було увиразнення мовлення; дидактичному унаочненню необхідності розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів (аналіз конкретних, відео, аудіо, аудіовізуальних кейсів дозволив максимально наблизити процес розвитку виразного мовлення до умов майбутньої професійно-мовленнєвої діяльності у дошкільному навчальному закладі). Наближення ситуації навчання майбутніх вихователів до реальної професійно-мовленнєвої діяльності, прискорювало процес розвитку їхнього виразного мовлення, сприяло системності знань, підвищувало дієвість вертикальної інтеграції дисциплін фахового та мовознавчого циклу в структурі процесу розвитку їхнього виразного мовлення.

Засоби розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів.

Основним засобом в розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів обрано культурно-значеннєві професійно-зорієнтовані тексти (КЗПОТ), специфіку та дидактичний потенціал яких було представлено у попередньому розділі.

В процесі розвитку виразного мовлення було також використано аудіовізуальні засоби навчання. Аудіовізуальні засоби навчання визначаються вченими (О.Горошкіна, А.Нікітіна, М.Пентилюк та ін.) як «група технічних засобів навчання, що використовуються в навчальному процесі, містять екранні і звукові посібники, призначені для передачі зорової та слухової інформації». Ученими аудіовізуальні засоби навчання класифікуються (О.Горошкіна, А.Нікітіна, М.Пентилюк та ін.) як: візуальні (зорові) – малюнки, відеограми, таблиці, схеми, репродукції, діапозитиви; аудіативні (слухові) засоби – фонограми (грамзаписи, магнітозаписи, радіопередачі; власне аудіовізуальні (зорово-слухові), відеофонограми – кіно, теле і діафільми зі звуковим супроводом, програми для ЕОМ.

Аудіовізуальні засоби розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів.

- **візуальні:** літературні картки-схеми за змістом КЗПОТ; електронна скарбничка репродукцій художників класиків та сучасних художників – ілюстраторів до КЗПОТ, що рекомендовані програмами навчання та виховання дітей дошкільного віку; схеми, таблиці, наочні таблиці, літературні картки за змістом КЗПОТ; наочні таблиці на формування теоретичних знань про засоби виразності та ін.

- **аудіативні** – грамзаписи, аудіозаписи КЗПОТ, аудіо записи мовлення вихователів-практиків, студентів, дітей дошкільного віку, аудіотексти;

- **аудіовізуальні** – відео-кейси, відеофонограми мовленнєвих, комунікативних ситуацій в дошкільному навчальному закладі; відео за змістом КЗПОТ (мультифільми, фільми, відеоролики); відео-кейси фрагментів конспектів занять в дошкільному навчальному закладі;

- **допоміжні** – зразки конспектів занять з різних розділів програми («Художня література», «Розвиток мовлення», «Ознайомлення з природою» тощо).

Використання аудіовізуальних засобів навчання дозволяє позитивну мотивацію до увиразнення мовлення майбутніх вихователів.

Одним із аудіовізуальних засобів розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів є аудіотексти. Аудіотекст, за визначенням лінгводидактів (О.Горошкіна, А.Нікітіна, М.Пентилюк та ін.) витлумачується як «текст, що сприймається учнями на слух з певною навчальною метою, усвідомлення й відтворення змісту тексту. Аудіотекст характеризується відповідним інтонаційним оформленням».

Використання в розвитку виразного мовлення аудіотекстів сприяє формуванню у майбутніх вихователів формуванню когнітивно-народознавчої, експресивно-креативної та оцінно-рефлексивної компетенцій як складових їхнього виразного мовлення. Отже, використання системи технологій, форм, методів, засобів дозволили оптимізувати процес розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів та забезпечити його лінгводидактичну ефективність.

Семінар 2.

Тема: «Культурологічний підхід до розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів»

План

1. Методологічні підходи до розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів.
2. Мовна картина світу майбутніх вихователів.
3. Національно-мовна картина світу майбутніх вихователів.
4. Значення КЗПОТ у формуванні національної картини світу майбутніх вихователів ДНЗ.
5. Слова – концепти українського мовлення. Їх місце в увиразненні мовлення майбутніх вихователів ДНЗ.
6. Пареміологічна картина світу майбутніх вихователів ДНЗ.

Методологічні підходи до розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів ДНЗ: системний, компетентнісний, діяльнісний, культурологічний.

Мовна картина світу (Л.Вайсгеберг, Сепір-Уорф, О.Потебня, та ін.). Вчення про внутрішню форму слова (О.Потебня). Національна картина світу. Слова-концепти української мови як джерело увиразнення мовлення майбутніх вихователів. Національно-мовна картина світу майбутніх вихователів. Пареміологічна картина світу. Концептосфера майбутніх вихователів ДНЗ, її структура.

Основні поняття: методологічний підхід, мовна картина світу, внутрішня форма слова, концепт, увиразнення мовлення, національно-мовна картина світу, концептосфера, майбутній вихователь, дошкільний навчальний заклад.

Рекомендована література:

1. Богданець –Білоskalенко Н.І. Формування концептів – слів – знаків. Журнал «Рідна мова». Режим доступу http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/ridna_mowa_uk/index.php?page=rm37.
2. Голубовська І. О. Етноспецифічні константи мовної свідомості : автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.15 / І.О. Голубовська : Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2004. – 38 с.
3. Кальмук О.Р. Національна мовна картина світу та її зв'язок із пареміологічним світом. Режим доступу (<http://naub.oa.edu.ua/2014/natsionalna-movna-kartyna-svitu-ta-jiji-zvyazok-iz-paremiolohichnym-fondom-2/>)
4. Чернишенко І. А. Фактори формування національних мовних картин світу / І. А. Чернишенко // Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2007. – Вип. 32. – С. 158-162.)

Наочність до спецсемінару 2.

Схема

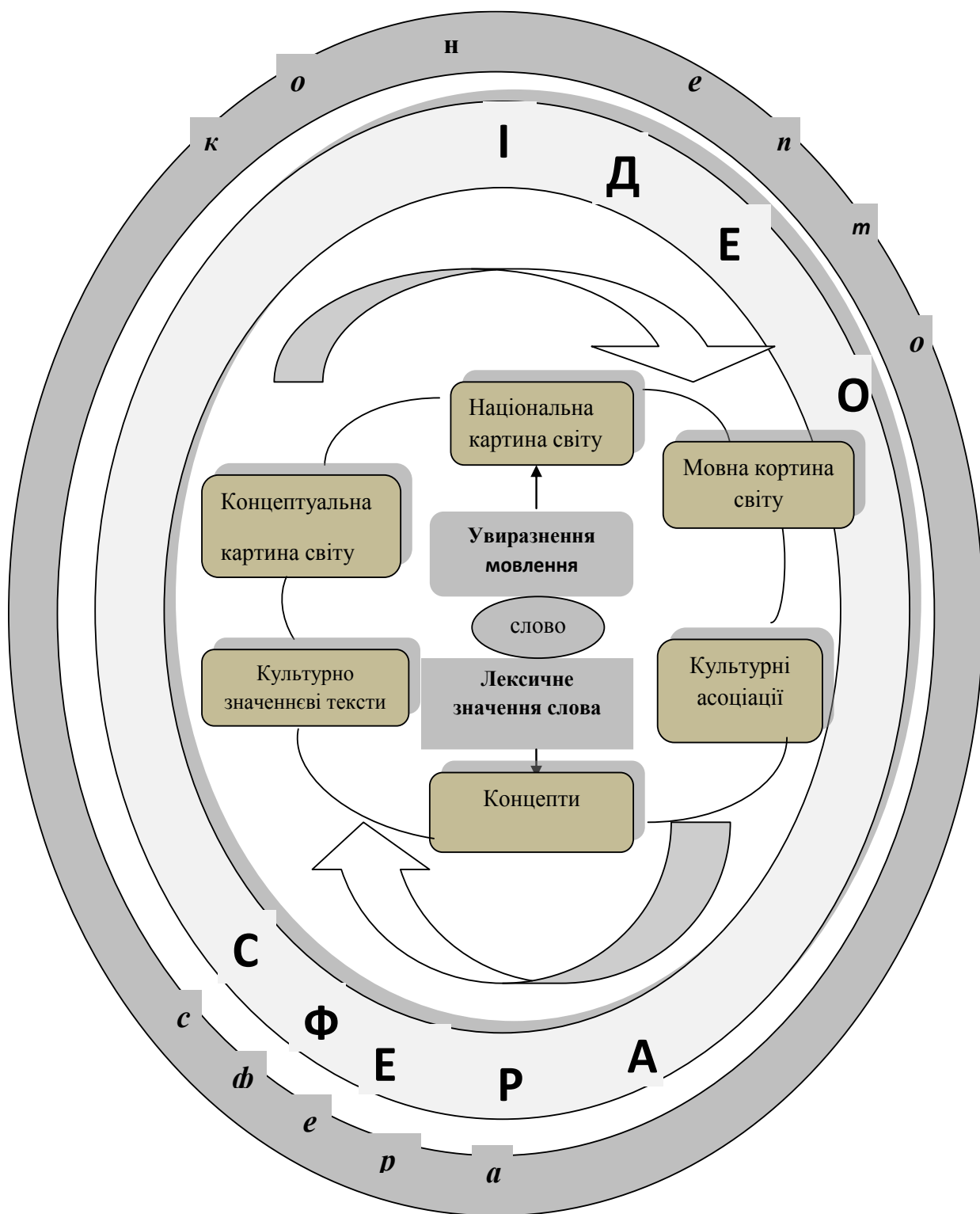

Рис. Структура концептосфери увизнення мовлення майбутніх вихователів

Семінар 3.

Тема: «Текстоцентричний підхід до розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів»

План.

1. Текстоцентричний підхід до розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів.
2. Текст. Основні ознаки тексту.
3. Використання тексту в розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів ДНЗ.
4. Культурно-значеннєвий професійно-зорієнтований текст (КЗПОТ). Їх використання в розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів.
5. Особливості розвитку виразного мовлення дітей дошкільного віку засобами КЗПОТ

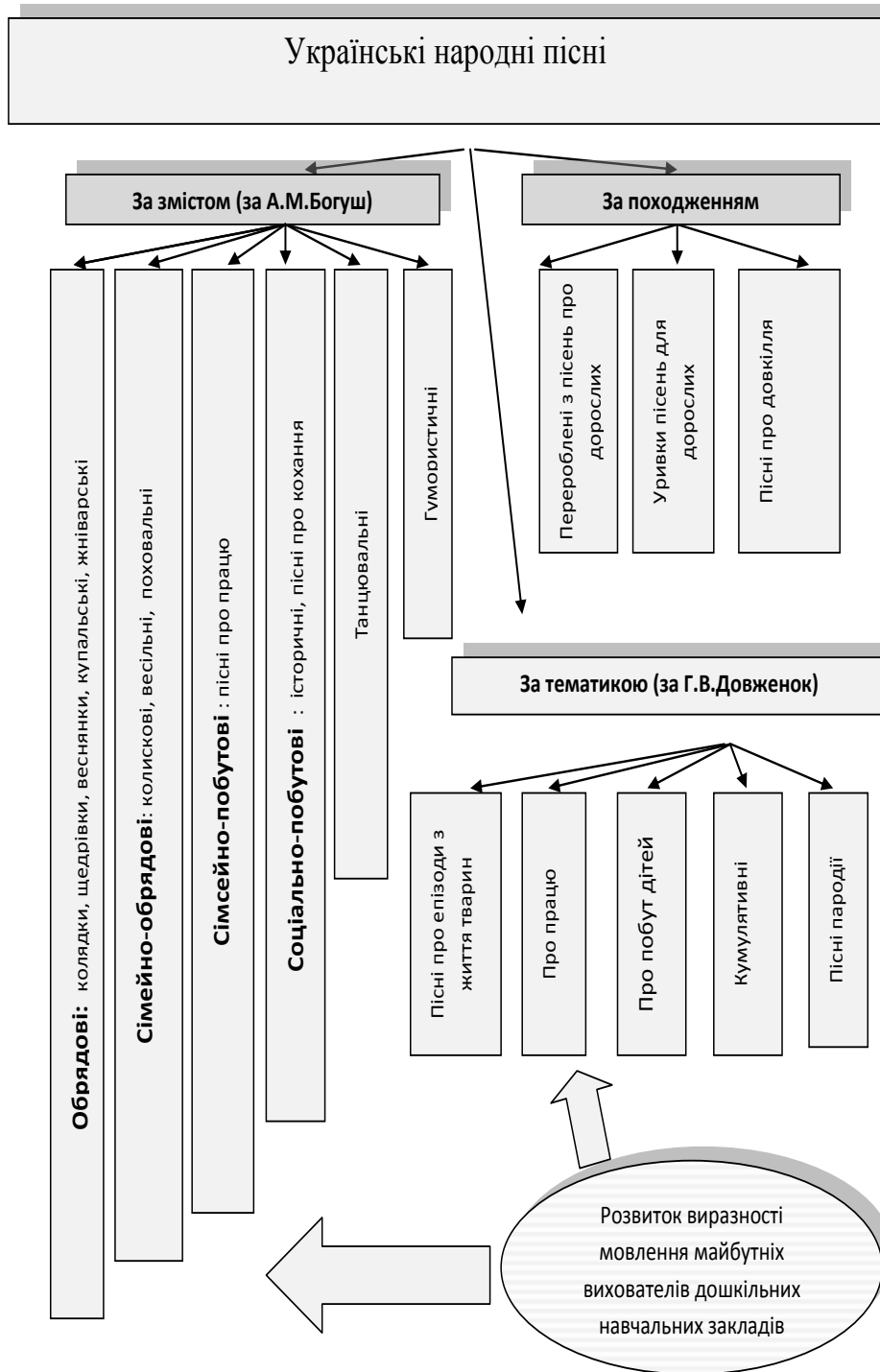
Проблема використання тексту як лінгводидактичної одиниці (І.Дроздова, Н.Голуб, О.Глазова, Н.Валгіна, Д.Баранник, Н.Болотнова, Л.Казанцева, Л.Кратасюк, О.Селіванова, М.Пентилюк та ін.). Текстоцентричний підхід до розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів. Текст, основні ознаки тексту. Різновиди навчальних текстів (лінгвокультурологічний, фаховий, спеціальний, прецедентний, культурологічний, культурно-значеннєвий, методичний, дидактичний, навчальний). Культурно-значеннєвий професійно-зорієнтований текст (КЗПОТ). Критерії добору КЗПОТ для розвитку виразного мовлення майбутніх вихователів. Використання КЗПОТ у професійно-мовленнєвій діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Логоепістема, її характеристика (семіотичність, символічність, приналежність до символів). Культурологічне підґрунтя увиразнення мовлення майбутніх вихователів ДНЗ логоепістемами. Екстралінгвістичний контекст логоепістемати. Дискурс. Ознаки професійного дискурсу.

Рекомендована література:

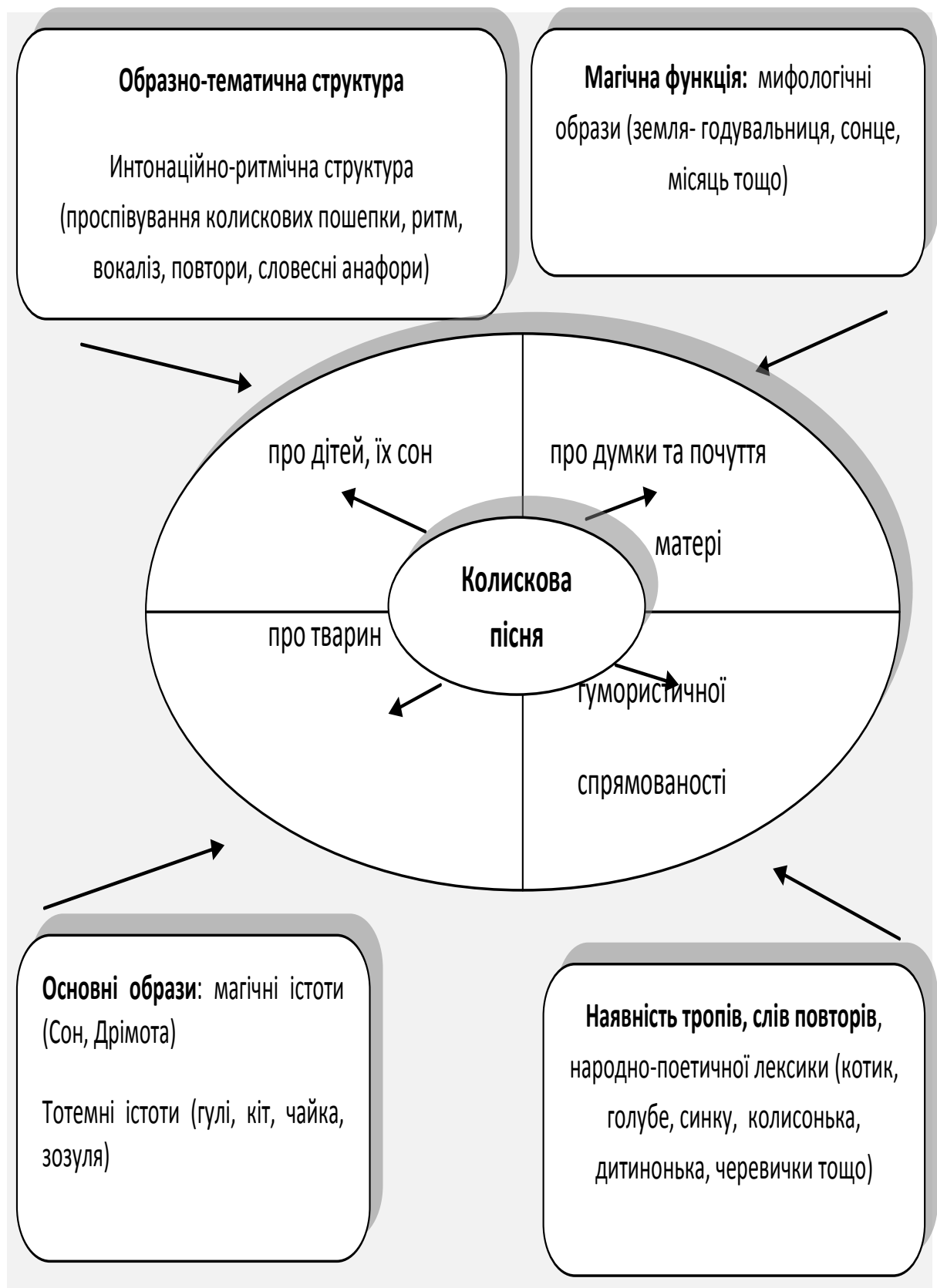
1. Вороб'єв В.В. Лингвокультурология. Теория и методы /В.В.Вороб'єв. -М.: Изд-во російського ун-та дружбы народів, 1997. -332 с.
2. Голуб Н.Б. **Процес текстотворення як головний елемент риторики /Н.Б.Голуб. [Електронний ресурс]. //Режим доступу <http://vuzlib.com/content/view/169/84/>.**
3. Н.А.Горбачева. Текстоцентрический подход к формированию коммуникативных умений и навыков учащихся [Електронний ресурс] Режим доступу http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp8/Gorbacheva.pdf.
4. Дроздова І.П. Теоретико-методичні засади розвитку українського професійного мовлення студентів вищих навчальних закладів нефілологічного профілю: дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання (українська мова)»/ Ірина Петрівна Дроздова. – Херсон.,2011 . – 450 с.
5. Єщенко Т.А. Роль тексту і дискурсу у формуванні професійного мовлення студентів технічних спеціальностей / Т.А.Єщенко// Наукові праці ДОННТУ. Серія «Педагогіка, психологія і соціологія». - № 1(13). - 2013. –с. 1-7.
6. Колесник К.В. Применение лингвокультурологического подхода в обучении новогреческого языка в общеобразовательных учебных заведениях Украины /К.В.Колесник // Наукові записки. Серія «Педагогіка» -2014. - № 1 С. 93-99.

7. Колосовская Е.В. Место дискурсивной практики в образовательной школе. / Евгения Викторовна Колосовская // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов: Грамота, 2010. - №2 (6). - С.80-85.
8. Костомаров В.Г. Старые мехи и молодое вино. Из наблюдений над русским словоупотреблением конца XX века / В.Г.Костомаров, Н.Д.Бурвикова. –СПб.: Златоуст, 2001. -72 с.
9. Кратасюк Л.М. Інтерактивні методи в навчанні учнів 5-6 класів створювати тексти різних типів. Автореферат дис. канд. пед. наук. 13.00.02/ Людмила Миколаївна Кратасюк. - К., 2011. 24 с.
10. Матвеева Т.В. Функциональные стили аспекте текстовых категорий / Тамара Вячеславовна Матвеева. – Свердловск: Уральский университет, 1990. – 624 с.
11. Мигненко М.А. Формирование лингвокультурологической компетенции в процессе профессиональной подготовки иностранных военнослужащих: дисс. Канд.пед наук: спец. 13.00.08 / М.А.Мигненко. –Тольятти, 2004. -207 с
12. Перхайло Н. Текстотворча компетентність у світлі інноваційної освітньої парадигми [Електронний ресурс]. Режим доступу http://xn--e1aaajfpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf%2011/doklad_11_3_2_25.pdf
13. Прохорова О.И. Формирование лингвокультурологической компетенции на занятиях по русскому языку / О.И.Прохорова // Русский язык за рубежом. -№3. -2001. [Электронный ресурс]/ Режим доступа <http://www.gramota.ru/biblio/magazines/ryzr/rzr2001>
14. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. /Елена Александровна Селиванова// К.Брама. –Изд Вовчок О.Ю., 2004. – 336 с.
15. Суворова С.Л. Феноменология исследования понятий «дискурс» и «педагогический дискурс». / Светлана Леонидовна Суворова// Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Образование. Педагогические науки. – Вып.№ 4 (263) . -2012. – С. 84- 87.
16. Туркевич О.В. Особливості використання культурологічних текстів у процесі навчання української мови як іноземної // Оксана Туркевич// Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2008. Вип. 3. - С. 277–280.
17. Ходякова Л. А. Методика интерпритации текста как феномена культуры / Л. А. Ходякова // Ярославский педагогический весник. – 2011. – № 2. – Т. 2. Психолого-педагогические науки. – С.76–81.
18. Хомаєва А. В. Лінгвокультурологічна компетенція як компонент сучасного навчання англійської мови / А. В. Хомаєва // ІХ всеукраїнська науково-методична конференція студентів і молодих науковців «Прикладна лінгвістика 2013: проблеми та рішення». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/lectureDetail?conferenceId=19967&lectureId=21798>
19. Шиянюк Л. Текст як основа формування риторичної культури студентів-нефілологів / Лариса Шиянюк // Вісник Львів. ун-ту серія філол. 2010. вип. 50. с. 371-377.

Слайди до семінару 3

Слайд Класифікація текстів українських народних пісень

**Слайд Жанрові особливості текстів колискових пісень
(за класифікацією Г.В.Довженок)**

